

KANSALAISPULSSI 8_2020

Valtioneuvoston kanslia on tilannut Tilastokeskukselta nopealla aikataululla toistaiseksi toistettavan Kansalaispulssi-kyselyn liittyen siihen, miten koronavirusepidemia vaikuttaa suomalaisten arkeen ja mielipiteisiin. Ensimmäinen kysely tehtiin huhtikuun 2020 alkupuolella ja kyselyä toistetaan 2–4 viikon välein.

Kansalaispulssissa kysytään Suomessa asuvien mielipiteitä mm. viranomaisten toiminnasta, vastaajan omasta mielialasta, luottamuksesta tulevaisuuteen, ohjeiden noudattamisesta, muiden auttamisesta ja siitä, miten hyvin kokee saaneensa informaatiota.

Kysely toteutetaan verkkokyselynä. Verkkolomake tehdään Webropolilla ja kyselyyn on mahdollista vastata älypuhelimien kautta. Keruun päätyttyä aineisto ajetaan Webropolin järjestelmästä Tilastokeskuksen tutkijoiden koneille tarkistettavaksi ja käsiteltäväksi. Aineistonkeruu toteutetaan suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi.

Otoksen muodostaminen ja rakenne

VIII-kierroksen otos muodostettiin Tilastokeskuksen työvoimatutkimukseen ajalla 24.6. – 15.7. vastanneista manner-suomalaisista kohdehenkilöistä. Tällä kierroksella otettiin yliotanta 15-24 -vuotiaista. Otoksessa oli yhteensä 3551 henkilöä, joille oli ajantasainen ja kriteerit täyttävä puhelinnumero (ainoa tai oikeaksi todettu, eikä salaiseksi merkitty, matkapuhelinnumero).

Työvoimatutkimus on otostutkimus, jonka avulla tilastoidaan 15–74-vuotiaan väestön työmarkkinoille osallistumista, työllisyyttä, työttömyyttä ja työaikaa kuukausittain, neljännesvuosittain ja vuosittain. Tutkimuksen otokseen kuuluu joka kuukausi noin 12 000 henkilöä. Työvoimatutkimuksen otos poimitaan ositetulla satunnaisotannalla väestön keskusrekisteriin perustuvasta Tilastokeskuksen väestötietokannasta kahdesti vuodessa. Tutkimus on puhelinhaastatteluina toteutettava paneelitutkimus, jossa samaa henkilöä haastatellaan viisi kertaa.

Tiedonkeruu

Lomake

Kyselyn sisältö toistuu kierroksittain melko samanlaisena. VNK toimitti Tilastokeskukselle kysymykset ja lomaketta muokattiin yhteistyössä. Verkkolomakkeen testaamiseen osallistui Tilastokeskuksen tutkijoiden lisäksi myös tilaaja. Kysymykset käännettiin Tilastokeskuksessa ruotsin- ja englanninkielelle.

Tiedonkeruun kulku, vastausosuus ja kato

Otokseen kuuluville lähetettiin tekstiviestillä kutsu ja henkilökohtainen suoralinkki verkkolomakkeelle. Muistutusviestit lähetettiin vastaamattomille vuorokauden kuluttua. Suurin osa vastauksista saatiin ensimmäisten kahden vuorokauden kuluessa.

Kierros	Kenttäaika	Otos	Hyväksytyjä vastauksia	Lopullinen vastausosuus
1-kierros	2.4. (to) – 5.4. (su)	2 911	1 240	42,6 %
2-kierros	16.4. (to) – 19.4. (su)	2 283	1 146	50,2 %
3-kierros	29.4. (ke) – 3.5. (su)	2 364	1 164	49,2 %
4-kierros	14.5. (to) – 17.5. (su)	2 512	1 111	44,2 %
5-kierros	28.5. (to) – 31.5. (su)	2 705	1 139	42,1 %
6-kierros	11.6. (to) – 14.6. (su)	2 930	1 182	40,3 %
7. kierros	25.6. (to) – 28.6. (su)	3 142	1 211	38,5 %
8. kierros	6.8. (to) – 9.8. (su)	3 551	1324	37,3 %

Aineiston toimittaminen

Aineisto toimitettiin asiakkaalle Excel-taulukoina. Vastaajien avoimet kommentit toimitettiin sellaisinaan taulukoiden liitteenä.

Vastaajat

Kyselyn otoksessa mukana olleet ovat ensin vastanneet Työvoimatutkimukseen ja toisekseen suostuneet jatkotutkimukseen.

Liitteen 1 taulukoista nähdään, miten vastanneet jakautuvat väestöryhmittäin. Naiset vastasivat tälläkin kierroksella huomattavasti aktiivisemmin kuin miehet. Ikäryhmittäin heikoiten vastasivat tällä kierroksella 20-24 -vuotiaat. Heillä vastausprosentti laski reilusti viime kierroksesta. Nuorten yliotannalla saatiin näin ollen alle 25-vuotiailta vain parikymmentä vastausta enemmän kuin 7. kierroksella. Maantieteellisesti katsoen korkeimmat vastausosuudet (yli 40 %) olivat Kanta-Hämeessä ja Keski-Pohjanmaalla. Matalin vastausaste (alle 30 %) oli Kainuussa. Aineistossa on havaittavissa koulutukseen liittyvä osallistumattomuuden trendi, joka näkyy siinä, että perusasteen varassa olevat vastasivat hieman heikommin kuin korkea-asteen koulutuksen omaavat. Tämä trendi vaikuttaisi korostuvan verkkotiedonkeruussa.

Painotus

Vastausaineisto (1 324 henkilöä) painotettiin vastaamaan tutkimuksen perusjoukkoa (15-74 – vuotiaat mannersuomalaiset) ja painotuksessa väestötietoina käytettiin huhtikuun lopun tietoja (4 110 671 henkilöä). Aineiston kullekin vastanneelle muodostettiin korottava ja vastauskatoa oikaiseva estimointipaino (muuttuja PAINO). Korottavuus mahdollistaa sen, että laskettaessa kokonaismääräestimaatteja tulokset ovat tarkastelussa kohdeperusjoukon tasolla. Tällöin painokerroin voidaan tulkita niin, että tutkimukseen osallistunut henkilö edustaa painonsa osoittaman määrän henkilöitä perusjoukossa.

Aineiston painotuksen lähtökohtana oli peruspainot, jotka muodostettiin jakamalla perusjoukon koko vastanneiden määrällä, eli peruspainoksi muodostui kaikille vastanneille 4 110 671 / 1 324.

Painojen kalibroinnissa peruspainoja muunnettiin niin, että painojen avulla kyselyyn vastanneet edustavat perusjoukkoa käytettyjen kalibroitimuuttujien suhteen. Kalibroitimuuttujina (liite 2) olivat sukupuoli, alue, 5-vuotiskäryhmä ja koulutusaste. Kalibrointiin käytettiin SAS-makro-ohjelmaa (Ranskassa kehitetty CALMAR2-makro).

Tulokset

Tulokset ovat Excel-taulukoissa suorina jakaumina ja ristiintaulukointeina sukupuolen, ikäryhmän (15-vuotisryhmät), kotitalouden rakenteen, nuorimman lapsen iän ja suuralueen mukaan, sisältäen soluttaiset vastaajien lukumäärät, painotetut vastaajamäärät (estimaatit) ja riviprocentit (prosenttiosuudet).

Tulosten tulkitsemista varten mukana on myös ”prosenttiosuuden virhemarginaali”-taulukko. Prosenttiosuuden virhemarginaali (ts. 95%:n luottamusväli) riippuu vastanneiden lukumäärästä ja ko. prosenttiosuudesta. Tuloksia voi arvioida myös solukohtaisten vastanneiden lukumäärien pohjalta soveltamalla työvoimatutkimuksessa käytettäviä Eurostatin julkaisurajoja:

- Luvut voidaan julkaista, kun solussa on vastaajia vähintään 20
- Luvut ovat epätarkkoja ja ne voidaan julkaista varoituksen kera, kun solussa on vastaajia 10-19
- Luvut ovat hyvin epätarkkoja ja ne peitetään (ei julkaista), kun solussa on alle 10 vastaajaa

Asteikollisille kysymyksille on muodostettu taustamuuttujittain keskiarvo ja sen luottamusvälin alaraja (LV_ala) ja yläraja (LV_yla), jotta on mahdollista muodostaa mielikuva vastaajien keskimääräisestä mielipiteestä. Yhteenvetotaulukoissa on ilmoitettu myös keskiarvon taustalla olevien mielipiteiden määrä (vastanneet).

Keskiarvoa kannattaa käyttää mielipideasteikon yhteydessä harkiten. Käytäntö on osoittanut, että keskiarvot antavat useimmissa tapauksissa oikeansuuntaisen ja käyttökelpoisen arvion keskimääräisestä mielipiteestä, mutta mielipiteiden jakauma kannattaa kuitenkin aina tarkistaa taulukoista, joka sisältävät kysymyksittäin eri mielipiteiden lukumäärät ja prosentit. Keskiarvoja muodostettaessa on lisäksi huomioitava, että EOS-vastaukset on rajattava laskennan ulkopuolelle.

Esimerkkinä keskiarvon muodostaminen kysymykselle Q1 (Kuinka oikeudenmukaisena pidät suomalaista yhteiskuntaa tällä hetkellä?) 2. kyselyssä. Yhteenvetotaulukoiden keskiarvoja muodostettaessa oli tarpeen huomioida painokertoimen vastauskatoa oikaiseva vaikutus, jota voidaan havainnollistaa muodostamalla ns. analyysipaino, josta on poistettu korottava vaikutus ja jonka arvot vaihtelevat ykkösen molemmin puolin. Suurimmat analyysipainot (1,8) osuvat 20-30-vuotiaille miesvastaajille, jotka ovat perusasteen koulutuksen varassa. Pienimmät analyysipainot (0,6) on puolestaan korkea-asteen koulutuksen omaavilla 60-65-vuotiailla naisvastaajilla. Kun lasketaan analyysipainolla painotettu keskiarvo kysymykselle Q1, saadaan tulokseksi 7,58. Mikäli muodostamme vertailun vuoksi keskiarvon ilman painokerrointa, saamme tulokseksi 7,64. Se saadaan perinteisesti aritmeettisena keskiarvona (vastausten summa jaettuna vastanneiden lukumäärällä). Kysymykseen Q1 vastasi 1 122 henkilöä, kun EOS-vastaukset on rajattu pois.

LIITE 1 Kansalaispulssi 8_2020 -kysely. Otos, vastanneet ja vastausosuudet eri väestöryhmissä.

	Otos	Vastanneet	Vastaus-%
Yhteensä	3551	1324	37.3
Sukupuoli			
Mies	1688	549	32.5
Nainen	1863	775	41.6
Ikäryhmä			
15-19 -vuotiaat	267	85	31.8
20-24 -vuotiaat	263	61	23.2
25-29 -vuotiaat	277	93	33.6
30-34 -vuotiaat	301	111	36.9
35-39 -vuotiaat	283	111	39.2
40-44 -vuotiaat	298	121	40.6
45-49 -vuotiaat	270	111	41.1
50-54 -vuotiaat	339	124	36.6
55-59 -vuotiaat	316	131	41.5
60-64 -vuotiaat	331	126	38.1
65-69 -vuotiaat	295	120	40.7
70-74 -vuotiaat	311	130	41.8
Maakunta			
Uusimaa	1068	415	38.9
Varsinais-Suomi	322	127	39.4
Satakunta	178	58	32.6
Kanta-Häme	100	44	44.0
Pirkanmaa	323	120	37.2
Päijät-Häme	128	47	36.7
Kymenlaakso	97	36	37.1
Etelä-Karjala	75	26	34.7
Etelä-Savo	87	29	33.3
Pohjois-Savo	157	59	37.6
Pohjois-Karjala	135	53	39.3
Keski-Suomi	153	53	34.6
Etelä-Pohjanmaa	142	45	31.7
Pohjanmaa	118	47	39.8
Keski-Pohjanmaa	55	22	40.0
Pohjois-Pohjanmaa	227	90	39.6
Kainuu	64	15	23.4
Lappi	122	38	31.1
Suuralue			
Helsinki-Uusimaa	1068	415	38.9
Etelä-Suomi	722	280	38.8
Länsi-Suomi	914	323	35.3
Pohjois- ja Itä-Suomi	847	306	36.1

LIITE 2. Kalibrintimuuttajat

Sukupuoli

1 = Mies

2 = Nainen

Alue muodostettiin suuralueista (pois lukien Ahvenanmaan maakunta)

1 = Helsinki-Uusimaa

2 = Etelä-Suomi

3 = Länsi-Suomi

4 = Pohjois- ja Itä-Suomi

10-vuotisikäryhmä

15 - 24

25 - 34

35 - 44

45 - 54

55 - 64

65 - 74

Koulutusaste

1 = Perusaste

2 = Keskiaste

3 = Korkea-aste